EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 20.7.2021.
COM(2021) 409 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 3. aprīļa Direktīvas 2014/41/ES par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās īstenošanu

1. IEVADS

Ar Direktīvu 2014/41/ES par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās[1] ("direktīva") ir izveidots vienots visaptverošs regulējums, kas balstās uz savstarpējas atzīšanas principu, kurš vienas dalībvalsts iestādēm ļauj iegūt pierādījumus no citas dalībvalsts.

Šī direktīva tika ierosināta pēc septiņu dalībvalstu[2] iniciatīvas. Padome un Eiropas Parlaments to pieņēma 2014. gada 3. aprīlī saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 82. panta 1. punkta a) apakšpunktu, un tā ir saistoša visām dalībvalstīm, izņemot Īriju un Dāniju.

Šī direktīva aizstāja līdz tam pastāvošo pierādījumu vākšanas regulējumu, t. i., 2000. gada Konvenciju par ES dalībvalstu savstarpēju palīdzību krimināllietās[3], Pamatlēmumu 2008/978/TI par Eiropas pierādījumu iegūšanas rīkojumu[4] un Pamatlēmumu 2003/577/TI par pierādījumu iesaldēšanu[5].

Tālāk ir uzskaitīti minētās direktīvas galvenie elementi.

- Eiropas izmeklēšanas rīkojums (EIR) ir **tiesas lēmums**, ko izdevusi vai apstiprinājusi kādas dalībvalsts tiesu iestāde, lai panāktu, ka kādā citā dalībvalstī veic vai atzīst vienu vai vairākus izmeklēšanas pasākumus, kuru mērķis ir pierādījumu iegūšana.

- Tas aptver **ikvienu izmeklēšanas pasākumu**[6] visos kriminālprocesa posmos, izņemot kopējas izmeklēšanas grupas izveidi.

- Dalībvalstīm ir pienākums **ātri atzīt un izpildīt EIR bez jebkādām papildu formalitātēm**, un izpildi var atteikt tikai ierobežotos gadījumos, kas skar, piemēram, būtiskas valsts drošības intereses un pamattiesības.

- Direktīvā paredzēti stingri **termiņi** pieprasīto pierādījumu savākšanai.

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2014/41/ES (2014. gada 3. aprīlis) par Eiropas izmeklēšanas rīkojumu krimināllietās (OV L 130, 1.5.2014., 1. lpp.).
[2] Austrija, Bulgārija, Beļģija, Igaunija, Slovēnija, Spānija un Zviedrija.
[3] 2000. gada 29. maija Konvencija par Eiropas Savienības dalībvalstu savstarpēju palīdzību krimināllietās (OV C 197, 12.7.2000., 1. lpp.).
[4] Padomes Pamatlēmums 2008/978/TI (2008. gada 18. decembris) par Eiropas pierādījumu iegūšanas rīkojumu nolūkā iegūt priekšmetus, dokumentus un datus, ko izmantot tiesvedībai krimināllietās (OV L 350, 30.12.2008., 72. lpp.). Šo Pamatlēmumu atcēla ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2016/95 (2016. gada 20. janvāris), ar ko atceļ konkrētus tiesību aktus attiecībā uz policijas sadarbību un tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās (OV L 26, 2.2.2016., 9. lpp.).
[5] Padomes Pamatlēmums 2003/577/TI (2003. gada 22. jūlijs) par to, kā Eiropas Savienībā izpilda īpašuma vai pierādījumu iesaldēšanas rīkojumus (OV L 196, 2.8.2003., 45. lpp.).
[6] Piemēram, EIR ļauj nopratināt aizdomās turētos un lieciniekus, tostarp videokonferencē, un ievākt informāciju par bankas un citiem finanšu kontiem vai veikt pasākumus pierādījumu saglabāšanai.

- Tajā ir sniegtas **standarta veidlapas** EIR aizpildīšanai (A pielikums), saņemšanas apstiprināšanai (B pielikums) un paziņojumam par sakaru pārtveršanu informētās dalībvalsts teritorijā (C pielikums)[7].

- Tajā ir ietverti vairāki papildu **drošības pasākumi, ar kuriem aizsargā tiesības uz aizstāvību**, konkrēti, 1. panta 3. punktā, 6. pantā un 14. pantā.

2021. gada janvārī Komisija ierosināja grozīt direktīvas 20. pantu, lai to saskaņotu ar ES noteikumiem par personas datu aizsardzību[8].

Direktīvas 37. pantā ir noteikts, ka Komisijai, pamatojoties uz informāciju gan par kvalitatīviem, gan kvantitatīviem aspektiem, ir jāiesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojums par direktīvas piemērošanu. Ziņojumā jo īpaši iekļauj novērtējumu par direktīvas ietekmi uz sadarbību kriminālllietās un indivīdu aizsardzību, kā arī par to, kā tiek pildīti direktīvas noteikumi par telesakaru pārtveršanu, ņemot vērā tehnikas attīstību.

Pirmajā daļā ir aprakstīts, kā dalībvalstīm izdevies īstenot direktīvu, galveno uzmanību pievēršot svarīgākajiem noteikumiem, kas ir būtiski EIR netraucētai darbībai. Otrajā daļā ir sniegts pārskats par galvenajiem elementiem, kas saistīti ar direktīvas piemērošanu dalībvalstīs.

Sagatavojot šo ziņojumu, Komisija ir izmantojusi informāciju, ko dalībvalstis sniedza, paziņojot par valstu veiktajiem direktīvas transponēšanas pasākumiem, un atbildes uz dalībvalstu kompetento iestāžu un juristu, kā arī *Eurojust* un Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla (ETST) anketas jautājumiem.

Ziņojums attiecas uz visām dalībvalstīm, kurām direktīva ir saistoša.

2. VISPĀRĪGS NOVĒRTĒJUMS

Transponēšanas perioda beigās 2017. gada 22. maijā (36. panta 1. punkts) tikai divas dalībvalstis bija paziņojušas Komisijai par vajadzīgajiem pasākumiem, un pārējās astoņas dalībvalstis par pasākumiem paziņoja turpmākajās dienās un nedēļās.

2017. gada jūlijā Komisija saskaņā ar LESD 258. pantu uzsāka pārkāpuma procedūras pret 13 dalībvalstīm (Austriju, Bulgāriju, Kipru, Čehiju, Grieķiju, Spāniju, Horvātiju, Luksemburgu, Maltu, Poliju, Portugāli, Zviedriju un Slovākiju) saistībā ar direktīvas transponēšanas pasākumu nepaziņošanu. 2018. gada janvārī Komisija Austrijai, Bulgārijai, Spānijai un Luksemburgai

[7] Padome ir publicējusi šo veidlapu aizpildīšanas vadlīnijas: https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5291-2020-INIT/en/pdf.

[8] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko Direktīvu 2014/41/ES groza attiecībā uz tās saskaņošanu ar ES noteikumiem par personas datu aizsardzību (COM(2021) 21 final).

nosūtīja argumentētus atzinumus, jo tās joprojām nebija paziņojušas par transponēšanas pasākumiem. Līdz 2018. gada septembrim visas dalībvalstis, kurām ir saistoša šī direktīva, bija paziņojušas Komisijai par saviem transponēšanas pasākumiem. Paziņoto pasākumu analīzē nav konstatēti nekādi būtiski atsevišķi trūkstoši elementi. Tādējādi pārkāpuma procedūras par transponēšanas pasākumu nepaziņošanu ir slēgtas[9].

3. ATSEVIŠĶI NOVĒRTĒJUMA PUNKTI

3.1. Kompetentās iestādes un centrālās iestādes

Saskaņā ar 33. panta 1. punktā noteikto dalībvalstīm ir jāinformē Komisija par iestādēm, kas ir kompetentas izdot un izpildīt EIR, un par centrālo(-ajām) iestādi(-ēm), ja tā (tās) ir izraudzīta(-as) saskaņā ar 7. panta 3. punktu. Visas dalībvalstis ir nosūtījušas Komisijai savus paziņojumus.

3.1.1. Izdevējiestādes (2. panta c) punkts)

Direktīvas 2. panta c) punktā ir noteikts, ka termins "izdevējiestāde" ietver tiesnesi, tiesu, izmeklēšanas tiesnesi vai prokuroru[10]. Tas ietver arī jebkuru citu izdevējvalsts noteiktu kompetentu iestādi, kura konkrētajā lietā darbojas kā izmeklēšanas iestāde kriminālprocesā un kurai saskaņā ar valsts tiesību aktiem ir kompetence izdot rīkojumu par pierādījumu vākšanu, ar nosacījumu, ka attiecīgo EIR ir apstiprinājis tiesnesis, tiesa, izmeklēšanas tiesnesis vai prokurors.

Tiesa ir lēmusi[11], ka 1. panta 1. punktā un 2. panta c) punktā noteiktie jēdzieni "tiesu iestāde" un "izdevējiestāde" ietver dalībvalsts prokuratūru neatkarīgi no likumiskas pakļautības attiecībām starp šo prokuratūru un šīs dalībvalsts izpildvaru vai neatkarīgi no riska, ka šī prokuratūra saistībā ar EIR izdošanu var tikt tieši vai netieši pakļauta šīs izpildvaras rīkojumiem vai individuāliem norādījumiem.

Vairumā dalībvalstu EIR izdevējiestādes ir prokuratūras, izmeklēšanas tiesneši vai tiesas. Vienā dalībvalstī kompetence izdot EIR ir tikai tiesām, bet cita dalībvalsts saskaņā ar 2. panta c) punkta i) apakšpunktu par izdevējiestādi ir izraudzījusies fiskālo iestādi, kurai ir prokuratūras tiesības un pienākumi[12]. Mazāk nekā puse dalībvalstu saskaņā ar 2. panta c) punkta ii) apakšpunktā noteikto ir izmantojušas iespēju par izdevējiestādēm izraudzīties kompetentās izmeklēšanas iestādes,

[9] Tas neskar pārkāpuma procedūras, kuras Komisija var uzsākt pret dalībvalstīm, ja tā konstatē, ka ar paziņotajiem valsts pasākumiem direktīva tiek transponēta nepareizi, vai tās piemērošanas praksē ir novērojami sistēmiski trūkumi.

[10] Direktīvas 1. panta 1. punktā noteikts, ka EIR ir tiesu iestāžu izdoti vai apstiprināti tiesu lēmumi.

[11] Sk. Tiesas 2020. gada 8. decembra spriedumu lietā *Staatsanwaltschaft Wien* /A. u. c., C-584/19 PPU, ECLI:EU:C:2020:1002.

[12] Sk. Eiropas Savienības Tiesā iesniegto lietu C-66/20.

piemēram, policijas dienestus. Dažos gadījumos par izdevējiestādēm administratīvo pārkāpumu procedūrās ir izraudzītas administratīvās iestādes. Par šādu EIR apstiprinātājām iestādēm ir iecelti prokurori, izmeklēšanas tiesneši vai tiesas. Vienā dalībvalstī attiecībā uz EIR, kuru administratīvo pārkāpumu procedūrās izdod administratīvā iestāde, apstiprinātāja iestāde nav bijusi izraudzīta. Gandrīz visas dalībvalstis šo noteikumu ir ieviesušas pareizi.

3.1.2. Izpildiestādes (2. panta d) punkts)

Lielākā daļa dalībvalstu iestādes, kuras ir kompetentas izdot EIR, ir izraudzījušās arī par izpildiestādēm. Dažās dalībvalstīs iestādes, kas ir kompetentas atzīt EIR un nodrošināt to izpildi, ir arī tiesībaizsardzības vai administratīvas iestādes.

3.1.3. Centrālās iestādes (7. panta 3. punkts)

Direktīvas 7. panta 3. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis var izraudzīties vienu centrālo iestādi vai vairākas centrālās iestādes, kas palīdz kompetentajām iestādēm. Tās var noteikt, ka šādas centrālās iestādes ir atbildīgas par EIR administratīvo nosūtīšanu un saņemšanu, kā arī par citu ar to saistīto oficiālo saraksti.

Ievērojams skaits dalībvalstu Komisijai ir paziņojušas vismaz vienu centrālo iestādi. Vairumā gadījumu par centrālajām iestādēm ir izraudzītas tieslietu ministrijas, bet tām ir uzticēti dažādi uzdevumi. Dažas no šīm centrālajām iestādēm var sniegt palīdzību, kas ir saistīta ar EIR administratīvo nosūtīšanu un saņemšanu, un tikai nedaudzas no šīm dalībvalstīm pieprasa, lai visi ienākošie EIR tiktu nosūtīti ar to centrālo iestāžu starpniecību. Dažos gadījumos ir paziņots par vairākām centrālajām iestādēm. Dažās dalībvalstīs iestādes var sniegt palīdzību, lai arī tās nav oficiāli paziņotas centrālās iestādes.

Pāris dalībvalstu savām izraudzītajām centrālajām iestādēm ir piešķīrušas papildu pilnvaras (piemēram, uzliekot tām atbildību par iepriekšēju pārbaudi, kuras mērķis ir pārbaudīt, vai ir saņemti visi nepieciešamie dokumenti, vai par atteikšanos izpildīt EIR noteiktos apstākļos). Gandrīz visas dalībvalstis šo noteikumu ir ieviesušas pareizi.

3.2. EIR definīcija un darbības joma, kā arī tiesvedības veidi, kam to var izdot

3.2.1. EIR definīcija (1. pants)

Visas dalībvalstis ir transponējušas 1. panta 1. punktu, definējot EIR kā tiesas lēmumu, kas ir izdots, lai panāktu, ka kādā citā dalībvalstī pierādījumu iegūšanas nolūkā veic vienu vai vairākus konkrētus izmeklēšanas pasākumus. Direktīvas 25. apsvērumā ir precizēts, ka direktīvā ir izklāstīti noteikumi par izmeklēšanas pasākumu veikšanu visos kriminālprocesa posmos, tostarp tiesvedības stadijā. Nelielā skaitā dalībvalstu EIR var izdot arī sprieduma vai soda izpildes laikā. Viena dalībvalsts ir norādījusi, ka EIR var izdot arī papildu procesuālajiem pasākumiem.

Dažas dalībvalstis savos transponēšanas noteikumos nav skaidri norādījušas uz aizdomās turētā vai apsūdzētā, vai viņus pārstāvošā advokāta tiesībām lūgt EIR izdošanu (1. panta 3. punkts), bet tas var būt tāpēc, ka šādas tiesības jau ir piešķirtas šo valstu kriminālprocesuālajās tiesībās.

Lielākā daļa dalībvalstu savos transponēšanas noteikumos nav skaidri norādījušas uz pamattiesībām un tiesību principiem (1. panta 4. punkts). Taču neliels skaits dalībvalstu ir norādījušas uz Eiropas Savienības Pamattiesību hartu, valstu konstitūcijām vai Eiropas Cilvēktiesību konvenciju. Tomēr lielākā daļa dalībvalstu ir konkrēti noteikušas, ka pārkāpuma gadījumā ar vispārējo pamattiesību ievērošanas nosacījumu var pamatot atteikumu saskaņā ar 11. panta 1. punkta f) apakšpunktu.

3.2.2. Darbības joma (3. pants)

Direktīvas 3. pantā noteikts, ka EIR darbības joma ietver ikvienu izmeklēšanas pasākumu, izņemot kopējas izmeklēšanas grupas izveidi un pierādījumu vākšanu šādā grupā. Direktīvas 9. un 34. apsvērumā ir precizēts, ka direktīva nebūtu jāpiemēro pārrobežu novērošanai, kas minēta Konvencijā, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu[13], un pagaidu pasākumiem, kas ir saistīti ar konfiskāciju.

Lielākā daļa dalībvalstu 3. pantu ir transponējušas pareizi. Dažas dalībvalstis ir pievienojušas papildu izņēmumus, proti, sodāmības datu vākšanu, juridisko palīdzību procesuālo dokumentu izsniegšanai, apsūdzētā nopratināšanu telefonkonferencē, un konfiscēto priekšmetu aizturēšanu. Nelielā skaitā dalībvalstu no EIR piemērošanas jomas nepārprotami ir izslēgta pārrobežu novērošana, kas minēta Konvencijā, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu. Gandrīz visas dalībvalstis šo noteikumu ir ieviesušas pareizi.

3.2.3. Tiesvedības veidi (4. pants)

Direktīvas 4. pantā noteikts, ka EIR kriminālprocesos var izdot visās dalībvalstīs (4. panta a) punkts). Tomēr viena dalībvalsts ir noteikusi, ka kriminālprocesam jābūt par izdevējvalstī izdarītu noziedzīgu nodarījumu, nevis "noziedzīgu nodarījumu saskaņā ar izdevējvalsts tiesību aktiem". Dažas dalībvalstis savā izdevējvalsts statusā ir norādījušas, ka saskaņā ar direktīvas 4. panta b) un c) punktā noteikto EIR ir iespējams izdot procedūrās par rīcību, kura saskaņā ar izdevējvalsts tiesību aktiem ir sodāma kā tiesību normu pārkāpums. Daudzu dalībvalstu transponējošajos tiesību aktos nav ietverta skaidra norāde uz tiesvedību par nodarījumiem vai pārkāpumiem, par ko izdevējvalstī var saukt pie atbildības vai sodīt juridiskas personas (4. panta d) punkts). Gandrīz visas dalībvalstis šo noteikumu ir ieviesušas pareizi.

3.3. EIR izdošana

[13] Konvencija, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu (1985. gada 14. jūnijs) starp Beniluksa Ekonomikas savienības valstu valdībām, Vācijas Federatīvās Republikas valdību un Francijas Republikas valdību par pakāpenisku kontroles atcelšanu pie kopīgām robežām (OV L 239, 22.9.2000., 19. lpp.).

3.3.1. EIR saturs un forma (5. panta 1. punkts)

Direktīvas 5. panta 1. punktā ir noteiktas prasības EIR saturam un ieviests pienākums izdot EIR, izmantojot direktīvas pielikumā sniegto veidlapu.

Direktīvā noteikto veidlapu lielākā daļa dalībvalstu ir transponējušas pilnīgi un atbilstīgi.

3.3.2. EIR izdošanas nosacījumi (6. pants)

Saskaņā ar 6. panta 1. punktu EIR var izdot, ja a) EIR izdošana ir vajadzīga un samērīga ar 4. pantā minētās tiesvedības nolūku, ievērojot aizdomās turētā vai apsūdzētā tiesības; un b) EIR norādīto(-os) izmeklēšanas pasākumu(-us) tādos pašos apstākļos būtu iespējams norīkot līdzīgā vietējā lietā.

Dažām dalībvalstīm nebija iespējams precīzi identificēt 6. panta 1. punkta precīzas transponēšanas faktu, bet dažās citās dalībvalstīs tika konstatēti daži nepareizas transponēšanas gadījumi.

Ievērojams skaits dalībvalstu nav skaidri minējušas iespēju apspriesties ar izdevējiestādi par EIR izdošanas svarīgumu (6. panta 3. punkts), bet dažas no šīm dalībvalstīm attiecībā uz apspriešanos ar izdevējiestādi par EIR atzīšanu un izpildi ir ieviesušas horizontālus noteikumus. Neliels skaits dalībvalstu 6. panta 3. punktu transponēja, norādot uz apspriešanos ar izdevējiestādi tikai saskaņā ar nosacījumiem, kas izklāstīti 6. panta 1. punkta a) apakšpunktā. Neliels skaits dalībvalstu ir noteikušas, ka apspriešanās ar izdevējiestādi drīzāk ir obligāta, nevis neobligāta.

Lielākā daļa dalībvalstu 6. pantu ir transponējušas pareizi. Tomēr dažu dalībvalstu gadījumā transponēšana neatbilst direktīvā noteiktajam.

3.3.3. Izmantojamā valoda (5. panta 2.–3. punkts un 33. panta 1. punkta b) apakšpunkts)

Saskaņā ar 5. panta 3. punktu izdevējvalsts kompetentajām iestādēm EIR ir jātulko izpildvalsts oficiālajā(-ās) valodā(-ās) vai jebkurā citā valodā, ko minētā valsts ir paziņojusi par pieņemamu.

Lielākā daļa dalībvalstu 5. panta 3. punktu ir transponējušas pilnīgi un atbilstīgi. Pavisam nedaudzas dalībvalstis to nav skaidri transponējušas.

Vairāk nekā puse dalībvalstu saskaņā ar 33. panta 1. punkta b) apakšpunktā noteikto ir paziņojušas, ka tās EIR pieņem valodā(-ās), kas nav to valoda(-as) (parasti angļu valodā). Dažas dalībvalstis šādu(-as) citu(-as) valodu(-as) pieņem ar nosacījumu, ka pieprasījums ir steidzams vai attiecīgā pretējā dalībvalsts uzņemas tādas pašas saistības. Neliels skaits dalībvalstu ir noteikušas ieteicamās valodas, ko izmantot procedūrās ar noteiktām kaimiņos esošām dalībvalstīm. Lai gan lielākā daļa dalībvalstu savos transponēšanas tiesību aktos norāda valodu, ko var izmantot EIR aizpildīšanai vai tulkošanai, ja attiecīgā dalībvalsts ir izpildvalsts, ļoti neliels skaits dalībvalstu savos transponēšanas tiesību aktos izmantojamās valodas nenosaka.

3.4. EIR atzīšana un izpilde

3.4.1. EIR atzīšana un izpilde (9. pants)

Saskaņā ar 9. pantā noteikto izpildiestādei ir vispārējs pienākums atzīt EIR un nodrošināt tā izpildi tieši tāpat un atbilstīgi tādiem pašiem nosacījumiem kā tad, ja attiecīgo izmeklēšanas pasākumu būtu prasījusi kāda izpildvalsts iestāde.

Ļoti neliels skaits dalībvalstu savos transponēšanas tiesību aktos nav skaidri norādījušas pienākumu atzīt EIR. Viena dalībvalsts ir norādījusi uz rīcības brīvību, nevis uz pienākumu izpildīt EIR.

Vairākums dalībvalstu 9. panta 2. punktu ir transponējušas pareizi. Šajā punktā ir prasīts ievērot formalitātes un procedūras, ko nepārprotami norādījusi izdevējiestāde, ja vien minētās formalitātes un procedūras nav pretrunā izpildvalsts tiesību pamatprincipiem. Viena dalībvalsts obligāta noteikuma vietā ir norādījusi neobligātu noteikumu. Pāris dalībvalstīs nebija iespējams identificēt noteikumus, kas attiecas uz administratīvo krimināllietu tiesvedību. Vairākas dalībvalstis atsauci uz "tiesību pamatprincipiem" ir transponējušas kā vispārīgu atsauci uz "valsts tiesību aktiem" vai "pamatprincipiem".

Saskaņā ar 9. panta 3. punktu izpildiestādei ir jānosūta atpakaļ izdevējvalstij EIR, ja to nav izdevusi izdevējiestāde. Lielākā daļa dalībvalstu šo noteikumu ir transponējušas atbilstīgi. Tomēr dažas dalībvalstis to nav skaidri transponējušas, un viena dalībvalstis to ir transponējusi kā pamatojumu neizpildei vai neatzīšanai.

Nedaudzām dalībvalstīm nebija iespējams konstatēt precīzu 9. panta 4. punkta un 9. panta 5. punkta transponēšanu, kas norādītu, kā izdevējvalsts iestādes var palīdzēt EIR izpildē izpildvalstī, savukārt dažās citās dalībvalstīs tika konstatētas atbilstības problēmas.

3.4.2. Citāda veida izmeklēšanas pasākumu izmantošana (10. pants)

Saskaņā ar 10. panta 1. punktā noteikto izpildiestādei ir pienākums izmantot citu izmeklēšanas pasākumu, kas nav EIR norādītais pasākums, ja pieprasītais pasākums nepastāv izpildvalsts tiesību aktos vai nebūtu pieejams līdzīgā vietējā lietā.

Lielākā daļa dalībvalstu 10. pantu ir transponējušas atbilstīgā veidā, savukārt dažām citām dalībvalstīm tika konstatētas atbilstības problēmas. Tās, piemēram, attiecas uz to, ka citāda veida izmeklēšanas pasākuma izmantošana ir neobligāta, nevis obligāta (1. punkts) vai arī ka obligāta, nevis neobligāta, ir tāda izmeklēšanas pasākuma izmantošana, kas rada mazāku iejaukšanos (3. punkts), bet dažas dalībvalstis 5. punktu ir transponējušas kā pamatojumu neatzīšanai vai neizpildei.

3.4.3. Neatzīšanas vai neizpildes pamatojums (11. panta 1. punkts, 22. panta 2. punkts, 23. panta 2. punkts, 24. panta 2. punkts, 26. panta 6. punkts, 27. panta 5. punkts, 28. panta 1. punkts, 29. panta 3. punkts, 30. panta 5. punkts)

Vispārējo 9. panta 1. punktā noteikto pienākumu izpildīt EIR ierobežo 11. panta 1. punktā uzskaitītie, pēc izvēles piemērojamie neatzīšanas vai neizpildes pamatojumi, kā arī papildu pamatojumi noteiktiem izmeklēšanas pasākumiem, kā noteikts 22. panta 2. punktā, 23. panta 2. punktā, 24. panta 2. punktā, 26. panta 6. punktā, 27. panta 5. punktā, 28. panta 1. punktā, 29. panta 3. punktā un 30. panta 5. punktā.

Vairāk nekā puse dalībvalstu saskaņā ar 11. panta 1. punktā noteikto visus vai dažus neatzīšanas vai neizpildes pamatojumus ir transponējušas kā obligātus, savukārt pārējās dalībvalstis tos ir transponējušas kā neobligātus. Dažas dalībvalstis nav skaidri transponējušas dažus atteikuma pamatojumus, kas paredzēti 11. panta 1. punktā. Dažas dalībvalstis vai nu nav transponējušas pamatojumus, vai kā obligātus pamatojumus ir transponējušas papildu pamatojumus, kas minēti 22. panta 2. punktā, 24. panta 2. punktā, 26. panta 6. punktā, 27. panta 5. punktā, 28. panta 1. punktā, 29. panta 3. punktā un 30. panta 5. punktā.

Attiecībā uz pieeju 11. panta 1. punkta d) apakšpunkta transponēšanai ir konstatētas būtiskas atšķirības, un te kā neobligāts atteikuma pamatojums ir noteikta situācija, kurā EIR izpilde ir pretrunā ar *ne bis in idem* principu. Lai gan dažas dalībvalstis ir norādījušas tikai uz pašu principu, citas to precizējušas, un dažas no tām pievienojušas izpildes nosacījumu[14].

11. panta 1. punkta f) apakšpunktā noteiktais atteikuma pamatojums, kas saistīts ar pamattiesībām, ievērojamā skaitā dalībvalstu ir transponēts atbilstīgi. Tomēr pāris dalībvalstu nav skaidri norādījušas šādu neatzīšanas un neizpildes pamatojumu. Turklāt dažas dalībvalstis ir izlaidušas atsauces uz LESD 6. pantu un hartu, pāris dalībvalstu ir atsaukušās uz Eiropas Cilvēktiesību konvenciju, un viena dalībvalsts ir atsaukusies uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumiem.

Visas dalībvalstis saskaņā ar 11. panta 1. punkta g) apakšpunktu kā atteikuma pamatojumu ir transponējušas abpusēju sodāmību, savukārt dažas dalībvalstis ir iekļāvušas izņēmumus vai nosacījumus, kas rada atbilstības problēmas. Attiecībā uz noziedzīgu nodarījumu kategorijām, kurām abpusējas sodāmības pārbaude ir atcelta, viena dalībvalsts nav izslēgusi šādu pārbaudi attiecībā uz saviem valstspiederīgajiem, bet cita ir izslēgusi attiecībā uz piespiedu līdzekļiem, ja vien šādi pasākumi nav noteikti dažiem nodarījumiem vai pastāv noteikts apmērs. Viena dalībvalsts ir paredzējusi iespēju šo neatzīšanas vai neizpildes pamatojumu nepiemērot

[14] Tas izriet no Konvencijas, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu, 54. panta, proti, "ar noteikumu, ka notiesāšanas gadījumā sods jau ir izciests, to izcieš vai to vairs nevar izpildīt atbilstīgi tās Līgumslēdzējas Puses tiesību aktiem, kurā spriedums pieņemts".

savstarpējās atbilstības principa pastāvēšanas gadījumā. Norādes uz drošības līdzekli, kas saistīts ar brīvības atņemšanu, trūkst ļoti nedaudzās dalībvalstīs.

Divas dalībvalstis nav transponējušas 11. panta 2. punktu, kurā ir noteikts, ka attiecībā uz 10. panta 2. punktā minētajiem izmeklēšanas pasākumiem nepiemēro uz abpusēju sodāmību balstītu atteikumu, kā arī 11. panta 1. punkta h) apakšpunktā minēto neatzīšanas vai neizpildes pamatojumu.

Lielākā daļa dalībvalstu saskaņā ar 11. panta 3. punktā noteikto ir pareizi transponējušas izņēmumu attiecībā uz fiskālajiem nodarījumiem, kas saistīti ar nodokļiem, nodevām, muitu un valūtas maiņu, bet nedaudzām dalībvalstīm trūkst īstenošanas pasākumu.

Saskaņā ar 11. panta 4. punktā noteikto izpildiestādei, pirms tā, balstoties uz kādu neatzīšanas vai neizpildes pamatojumu, pieņem lēmumu par EIR neatzīšanu vai neizpildi, ir jāapspriežas ar izdevējiestādi. Lielākā daļa dalībvalstu šo noteikumu ir ieviesušas pareizi, bet dažas to ir izdarījušas tikai daļēji, piemēram, nenorādot vārdus "pilnīgi vai daļēji" un "nekavējoties" vai nenorādot prasību apspriesties ar izdevējiestādi par noteiktiem neatzīšanas vai neizpildes pamatojumiem.

Saskaņā ar 11. panta 5. punktā noteikto izpildiestādei ir pienākums lūgt savas dalībvalsts iestādei atcelt privilēģijas vai imunitāti, ja šādai iestādei ir attiecīgas pilnvaras. Neliels skaits dalībvalstu nav transponējušas šo noteikumu vai to ir transponējušas tikai daļēji.

Papildus direktīvā noteiktajiem EIR neatzīšanas vai neizpildes pamatojumiem dažas dalībvalstis savos tiesību aktos ir noteikušas papildu pamatojumus. Piemēram, šādus: EIR veidlapa vai tās tulkojums ir nepilnīgs, kļūdains vai tā(s) nav, EIR apstrīdēšana ir veiksmīga, EIR tiek atsaukts vai ir citi iemesli, kas procesuālās darbības padara neiespējamas.

Šādas atšķirīgas īstenošanas pieejas var radīt atšķirības starp dažādām tiesību sistēmām. Tas savukārt varētu apgrūtināt direktīvas piemērošanu praksē. Kā apstiprinājusi Tiesa[15], EIR "ir uz savstarpējas atzīšanas un savstarpējas uzticēšanās principiem balstīts instruments, kurš principā ir izpildāms un kura izpildes atteikums ir uzskatāms par izņēmumu, kas ir jāinterpretē šauri".

3.5. Atzīšanas vai izpildes termiņi un atzīšanas vai izpildes atlikšanas pamatojumi (12. un 15. pants)

EIR efektivitātei ir svarīgi, lai tiktu ievēroti 12. pantā noteiktie termiņi un principi.

Vairākas dalībvalstis nav transponējušas 1. punktā ietverto formulējumu attiecībā uz lēmuma pieņemšanu par atzīšanu vai izpildi un izmeklēšanas pasākuma izpildi "tikpat ātri un ar tādu pašu prioritāti kā līdzīgā vietējā lietā".

[15] Sk. Tiesas 2020. gada 8. decembra spriedumu lietā A. u. c., C-584/19, ECLI:EU:C:2020:1002, 64. punkts.

Neliels skaits dalībvalstu nav transponējušas 2. punktu, kurā izpildiestādei ir prasīts ņemt vērā izdevējiestādes lūgumu izpildīt EIR īsākā termiņā vai konkrētā dienā.

Attiecīgā panta 3. punktā ir noteikts, ka lēmums par EIR atzīšanu vai izpildi ir jāpieņem pēc iespējas ātrāk un ne vēlāk kā 30 dienu laikā pēc EIR saņemšanas. Vairums dalībvalstu šo termiņu ir transponējušas atbilstīgi, bet dažām pastāv atbilstības problēmas, piemēram, ir ieviesti izņēmumi.

Šā panta 4. punktā ir noteikts, ka izpildiestādei izmeklēšanas pasākums ir jāveic nekavējoties un ne vēlāk kā 90 dienu laikā pēc lēmuma par EIR atzīšanu vai izpildi pieņemšanas. Visas dalībvalstis šo termiņu ir noteikušas savos tiesību aktos.

Attiecīgā panta 5. un 6. punkts pieļauj šo termiņu pagarināšanu. Tomēr liekas, ka dažas dalībvalstis šo noteikumu nav transponējušas pareizi.

EIR atzīšanas un izpildes atlikšana var notikt, ja pastāv divi 15. panta 1. punktā norādītie pamatojumi. Tiklīdz šādi atlikšanas pamatojumi vairs nepastāv, izpildiestādei ir nekavējoties jāveic EIR izpildei vajadzīgie pasākumi un par to jāinformē izdevējiestāde (15. panta 2. punkts). Šos noteikumus vairums dalībvalstu ir transponējušas pareizi. Tikai dažas dalībvalstis ir ieviesušas pienākumu atlikt atzīšanu vai izpildi, nevis dot rīcības brīvību. Neliels skaits dalībvalstu 15. panta 2. punktu ir transponējušas tikai daļēji.

3.6. Pierādījumu nodošana (13. pants)

Saskaņā ar 13. panta 1. punktā noteikto izpildiestādei pierādījumi bez liekas kavēšanās ir jānodod izpildvalstij. Pierādījumus var nodot arī tieši izdevējvalsts kompetentajām iestādēm, kas saskaņā ar 9. panta 4. punktu palīdz EIR izpildē. Ne visas dalībvalstis šo noteikumu ir transponējušas pareizi.

Saskaņā ar 13. panta 2. punktā noteikto pierādījumu nodošanu var atlikt, kamēr nav pieņemts lēmums par tiesiskās aizsardzības līdzekli. Neliels skaits dalībvalstu nav transponējušas šo noteikumu vai to ir transponējušas tikai daļēji. Dažas dalībvalstis ir paredzējušas pienākumu apturēt pierādījumu nodošanu, un viena dalībvalsts ir noteikusi, ka pierādījumu nodošana nav apturama tiesiskās aizsardzības līdzekļa dēļ.

Saskaņā ar 13. panta 4. punktu izpildiestāde uz laiku nodot pierādījumus izdevējvalstij, ja tie ir nepieciešami citā procesā. Dažas dalībvalstis šo prasību nav transponējušas.

3.7. Tiesiskās aizsardzības līdzekļi (14. pants)

Direktīvas 14. panta 1. punkts, skatot to kopā ar 22. apsvērumu, uzliek dalībvalstīm par pienākumu nodrošināt, ka izmeklēšanas pasākumiem, kas norādīti EIR, piemēro tiesiskās aizsardzības līdzekļus, kas ir līdzvērtīgi tiem, kuri būtu pieejami līdzīgā vietējā lietā.

Vairākas dalībvalstis nav norādījušas, ka tiesiskās aizsardzības līdzekļi, kas ir līdzvērtīgi tiem, kuri būtu pieejami līdzīgā vietējā lietā, ir piemērojami izmeklēšanas pasākumiem, kas norādīti EIR, ja EIR ir izdots attiecīgajā dalībvalstī. Pāris dalībvalstu nav skaidri noteikušas, kādus pasākumus tās veic izpildvalsts statusā. Tomēr vairākas dalībvalstis ir norādījušas, ka tiek piemēroti kriminālprocesu regulējošie valsts tiesību akti. Nelielā skaitā dalībvalstu EIR specifiski tiesiskās aizsardzības līdzekļi ir paredzēti transponēšanas tiesību aktos.

Dažas dalībvalstis nav skaidri transponējušas 2. punktu, norādot, ka EIR izdošanas materiālos iemeslus varētu apstrīdēt tikai izdevējvalsts.

Ievērojams skaits dalībvalstu nav skaidri transponējušas 3., 4., 6. un 7. punktu, kuri attiecas uz informācijas sniegšanu par tiesiskās aizsardzības līdzekļu prasīšanu, termiņiem, kas piemērojami tiesiskās aizsardzības līdzekļu prasīšanai, vai juridiskas apstrīdēšanas sekām.

Saskaņā ar 5. punktā noteikto izdevējiestādei un izpildiestādei ir pienākums informēt vienai otru par tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, kas pieprasīti, lai apstrīdētu EIR izdošanu, atzīšanu vai izpildi. Ļoti neliels skaits dalībvalstu šo noteikumu vispār nav transponējušas, citas to ir transponējušas nepilnīgi.

3.8. Pienākums informēt (16. pants)

Vairums dalībvalstu ir pareizi transponējušas 16. pantā noteiktos pienākumus apstiprināt EIR saņemšanu un EIR atzīšanas vai izpildes gaitā sniegt izdevējvalstij citu informāciju. Tomēr neliels skaits dalībvalstu 16. pantu ir transponējušas tikai daļēji (piemēram, vārdi "bez kavēšanās" un "nekavējoties" ir izlaisti; ja ir iesaistīta centrālā iestāde, izpildiestādēm nav uzlikts pienākums apstiprināt EIR saņemšanu; 16. panta 2. punkta b) apakšpunkts nav transponēts).

4. DATU VĀKŠANA

2020. gada septembrī Komisija nosūtīja anketas dalībvalstu kompetentajām iestādēm un juristiem, *Eurojust* un ETST, pieprasot informāciju gan par kvalitatīviem, gan par kvantitatīviem aspektiem, kura noteikta direktīvas 37. pantā. Tā saņēma atbildes no 19 dalībvalstu kompetentajām iestādēm, *Eurojust*, ETST un 9 atbildes no juristiem.

No kompetento iestāžu atbildēm izriet, ka EIR izmanto bieži: kopš direktīvas piemērošanas sākuma izdoto un izpildīto EIR skaits variē starp nelielu trīsciparu skaitli (piemēram, viena dalībvalsts izpildei ir izdevusi 364 EIR un saņēmusi 180 EIR) un nelielu piecciparu skaitli (piemēram, viena dalībvalsts izpildei ir izdevusi aptuveni 15 900 EIR un saņēmusi aptuveni

10 500 EIR). Turklāt to EIR skaits, attiecībā uz kuriem ir lūgta palīdzība ETST, ir ievērojami palielinājies: no 255 EIR 2017. gadā līdz 1762 EIR 2019. gadā. Šāda palīdzība ietvēra, piemēram, tiešus kontaktus starp iestādēm, sadarbības paātrināšanu, kā arī informācijas sniegšanu par tiesību jautājumiem vai kriminālllietas statusu. Kopš direktīvas piemērošanas sākuma 3348 ar EIR saistītos gadījumos ir pieprasīta *Eurojust* palīdzība. Palīdzības veids katrā atsevišķajā gadījumā ir bijis atšķirīgs un aptvēris dažādus posmus, sākot no EIR izdošanas līdz tā atzīšanai vai izpildei un pēcpasākumiem.

Starp izmeklēšanas pasākumiem, kurus visbiežāk pieprasa vairums dalībvalstu, ir personas nopratināšana un informācijas iegūšana par bankas un citiem finanšu kontiem. Tomēr šķiet, ka regulāri tiek pieprasīta lielākā daļa izmeklēšanas pasākumu.

Lielākā daļa izdoto EIR ir sekmīgi izpildīti (no 76,65 % EIR, kas izpildīti vienā dalībvalstī, līdz 96,93 % EIR, kas izpildīti citā dalībvalstī), un tikai ļoti neliels skaits ir tikuši atteikti (no 0 % visu EIR, kas izsniegti vienā dalībvalstī, līdz 17 % EIR, kas izsniegti citā dalībvalstī). Tomēr atsevišķos gadījumos ir bijušas atsevišķas problēmas ar atteikumiem izpildīt EIR, piemēram, abpusējas sodāmības dēļ vai tādēļ, ka pieprasīto pasākumu nav bijis iespējams atļaut saskaņā ar valsts tiesību aktos noteikto, kā arī faktisku iemeslu vai tulkošanas problēmu dēļ, minēti arī tādi iemesli kā proporcionalitāte, *de minimis* politika un Covid-19 pandēmija, kā arī nepamatoti atteikumi. Tikai pāris dalībvalstu 11. panta 1. punkta f) apakšpunktu (pamattiesības) ir norādījušas kā neatzīšanas vai neizpildes pamatojumu.

Lielākā daļa dalībvalstu par EIR izpildi un pierādījumu nodošanu izdevējvalstij ir paziņojušas 31–60 dienu laikā. Tomēr liels skaits dalībvalstu ir paziņojušas, ka pierādījumus no izpildvalsts tās ir saņēmušas tikai 91–120 dienu laikā. Daudzas dalībvalstis uzskata, ka EIR termiņi ir piemēroti. Tomēr grupa dalībvalstu ir ziņojušas par (nopietniem) atsevišķiem kavējumiem, pat steidzamos gadījumos, bet dažas atbildes norāda, ka termiņu ievērošana dažādās dalībvalstīs ir atšķirīga. Kā daži kavēšanās iemesli ir norādītas iekšējās procedūras, darba slodze un Covid-19 pandēmija, kā arī citi iemesli, piemēram, pavēstes nodošanas neiespējamība. Dažas dalībvalstis ir paziņojušas, ka tās ir atrisinājušas šādas problēmas, steidzamos gadījumos izmantojot tiešus kontaktus vai izmantojot *Eurojust*, ETST vai Eiropola atbalstu.

Vairums dalībvalstu uzskata, ka pašreizējā EIR savstarpējas atzīšanas sistēma pierādījumu iegūšanai kopumā ir apmierinoša. Tomēr tā tas nav attiecībā uz elektroniskajiem pierādījumiem[16], kuriem, kā joprojām uzskata dalībvalstis, ir nepieciešami īpaši noteikumi, kuru nepieciešamību akcentē aizvien izteiktākā digitalizācija un Covid-19 pandēmija. Lielākā daļa dalībvalstu arī uzskata, ka līdz ar direktīvu ir vienkāršojusies un paātrinājusies pierādījumu vākšana un ka tā ir pozitīvi ietekmējusi tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās. *Eurojust* un ETST lielā mērā pievienojas šiem uzskatiem.

[16] https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/criminal-justice/e-evidence-cross-border-access-electronic-evidence_en

Ir noskaidrots, kādas grūtības kavē EIR netraucētu darbību, visbiežāk — veidlapas garums un sarežģītība. Ir identificētas arī atšķirības, kas pierādījumu iegūšanā izriet no valstu tiesību režīmiem, kā arī citas praktiskās piemērošanas problēmas atsevišķos gadījumos. Piemēram, gadījumi, kuros izpildvalsts papildus EIR veidlapai lūdz nosūtīt valsts lēmumu (tiesas rīkojumu), nepilnīgas veidlapas, zemas kvalitātes tulkojumi un gadījumi, kuros izpildvalsts nav ievērojusi īpašās procesuālās prasības, ko ir izvirzījusi izdevējvalsts. Pēdējo problēmu pāris dalībvalstu ir uzsvērušas saistībā ar to, vai pierādījumi, kas ir iegūti ar EIR palīdzību, ir pieņemami tiesās. Tomēr citas dalībvalstis ir ziņojušas, ka tām saistībā ar pierādījumu pieņemamību grūtību nav, vai arī to, ka tām nav šādas informācijas. Lielākā daļa dalībvalstu EIR darbības uzlabošanā priekšroku ir devušas neleģislatīviem pasākumiem, tomēr ir arī sniegušas ieteikumus veidlapas vienkāršošanai.

Attiecībā uz telesakaru pārtveršanu lielākā daļa dalībvalstu vai nu nav varējušas sniegt precīzus datus par to, cik bieži šis pasākums ir izmantots līdz šim, vai arī ir ziņojušas par diezgan nelielu šādu gadījumu skaitu. Saistībā ar 30. pantu izdoto EIR skaits ir bijis no 0 vienā dalībvalstī līdz 25 citā dalībvalstī; saņemto EIR skaits ir bijis no 0 vienā dalībvalstī līdz 90 citā dalībvalstī. Saistībā ar 31. pantu nosūtīto paziņojumu skaits ir bijis no 0 vienā dalībvalstī līdz vismaz 40 citā dalībvalstī, un saņemto paziņojumu skaits ir bijis no 0 vienā dalībvalstī līdz 35 citā dalībvalstī. Vairums dalībvalstu nav varējušas norādīt, cik gadījumos telesakaru pārtveršana (saskaņā ar 30. vai 31. pantu) ir atteikta, vai ir ziņojušas par ļoti nelielu gadījumu skaitu.

Attiecībā uz to, vai direktīvas noteikumi par telesakaru pārtveršanu, ņemot vērā tehnikas attīstību, ir apmierinoši, lielākā daļa dalībvalstu ir norādījušas, ka, viņuprāt, direktīva šajā ziņā ir apmierinoša, un ir uzskatījušas, ka problēmas nav pārvaramas leģislatīvā ceļā. Dažas dalībvalstis ierosināja, ka direktīvas darbības jomu varētu precizēt sīkāk vai ka ir vajadzīgs īpašs regulējums tā saukto *over-the-top* (*OTT*) pakalpojumu sniedzējiem. Dažas dalībvalstis par to vispār nav izteikušas nekādu viedokli.

2018. gada rudenī saistībā ar diskusijām par nesen ierosinātajiem noteikumiem par pārrobežu piekļuvi uzglabātiem elektroniskajiem pierādījumiem Komisija apspriedās ar dalībvalstīm par pašreizējām problēmām un iespējamajiem veidiem, kā uzlabot reāllaikā veiktu pārrobežu pārtveršanu. Šīs apspriešanās parādīja, ka pārtveršanas rīkojumu izdošanas nosacījumi (piemēram, pasākuma izmantošanas ierobežošana, to atļaujot tikai noteiktu noziedzīgu nodarījumu vai noteikta apmēra sodu gadījumā), kas izklāstīti dalībvalstu tiesību aktos, ir ļoti atšķirīgi, un liecināja, ka saistībā ar datu pārrobežu nosūtīšanu galvenokārt pastāv tehniskas problēmas. Tomēr esošā EIR sistēma ir uzskatīta par piemērotu un noderīgu instrumentu, lai izskatītu pārrobežu pieprasījumus starp dalībvalstīm. Apspriešanās ir arī parādījusi, ka leģislatīvi pasākumi, tostarp par reāllaikā veiktu pārtveršanu, kas iekļauta ierosinātajā e-pierādījumu paketē, un atšķirīgu valsts nosacījumu saskaņošana pašreizējo grūtību risināšanai, netiek uzskatīti par piemērotu risinājumu. Visbeidzot, atbilstības novērtējums ir parādījis, ka lielākā daļa dalībvalstu 30. un 31. pantu ir transponējušas pareizi, tomēr dažas dalībvalstis šo noteikumu daļas nav transponējušas vai citādi nav veikušas transponēšanu atbilstoši direktīvas prasībām,

piemēram, tās neatzīšanas vai neizpildes pamatojumus ir paredzējušas kā obligātus, nevis kā neobligātus.

Gan ETST, gan *Eurojust* ir ziņojuši[17] par dažām grūtībām direktīvas praktiskajā piemērošanā, atzīmējot, piemēram, steidzamu lietu izskatīšanu, zemas kvalitātes tulkojumus, nepilnības EIR veidlapā, noteikumu atšķirīgu interpretāciju un skaidri formulēta regulējuma trūkumu attiecībā uz "specialitātes principu". Šo problēmu risināšanai ir ierosināts veikt gan leģislatīvus, gan neleģislatīvus pasākumus.

Juristu atbildes ir atklājušas, ka viņiem darbā ar EIR ir ierobežota praktiskā pieredze. Piemēram, ir konstatēts, ka EIR izdošanas vai tā atzīšanas un izpildes apstrīdēšanā pieredze ir ļoti ierobežota vai tādas nav vispār. Neliels skaits atbilžu liecināja, ka aizstāvības iesniegti pieprasījumi iegūt pierādījumus no citas dalībvalsts (1. panta 3. punkts) ir izpildīti retos gadījumos. Dažās atbildēs ir akcentēta EIR nozīme Eiropas apcietināšanas ordera[18] papildināšanā. Lai gan vairākas atbildes ir likušas domāt, ka pašreizējā EIR savstarpējās atzīšanas sistēma apmierinoši nodrošina pamattiesību aizsardzību, tika sniegti daži ieteikumi EIR darbības uzlabošanai, izmantojot leģislatīvus vai neleģislatīvus pasākumus.

Daudzas dalībvalstu kompetentās iestādes, juristi un jo īpaši ETST un *Eurojust* ir snieguši labas prakses piemērus. Tie ietver, piemēram, tiešas konsultācijas starp iestādēm, apmācības praktiķiem, koordinācijas sanāksmes vai publikācijas par EIR izmantošanu.

5. SECINĀJUMS

Attiecīgā direktīva ir pamatinstruments pierādījumu vākšanai Eiropas Savienībā. Pierādījumu iegūšanai krimināllietās tā ir ieviesusi jaunu, uz savstarpējas atzīšanas principu balstītu pieeju. Kopumā direktīva salīdzinājumā ar agrākajiem instrumentiem ir nodrošinājusi ES pievienoto vērtību, paātrinot pierādījumu vākšanas procesu un nosakot tam konkrētus termiņus.

Atzīstot dalībvalstu līdzšinējos centienus, šis novērtējums arī parāda to, ka attiecībā uz atsevišķiem direktīvas pamatnoteikumiem joprojām pastāv sarežģījumi, piemēram, attiecībā uz neatzīšanas vai neizpildes pamatojumiem. Komisija turpinās vērtēt, kā dalībvalstis izpilda

[17] *Eurojust* un ETST publiski ir paziņojuši arī par vairākām praktiskām piemērošanas problēmām, piemēram, *Eurojust* un ETST 2019. gada jūnija kopīgajā paziņojumā un 2020. gada novembra ziņojumā par *Eurojust* lietu izskatīšanas darbu.

[18] Padomes Pamatlēmums 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm (OV L 190, 18.7.2002., 1. lpp.).

direktīvu, un veiks attiecīgus pasākumus, lai panāktu direktīvas prasību ievērošanu visā Eiropas Savienībā.[19]

Vienlaikus Komisija cieši sadarbojas ar dalībvalstīm, lai tiktu pārvarētas ar direktīvas ieviešanu saistītās grūtības. Kopš direktīvas pieņemšanas Komisija ar dalībvalstīm ir trīs reizes ir sarīkojusi ekspertu sanāksmes, lai sniegtu dalībvalstīm atbalstu direktīvas praktiskajā piemērošanā[20]. Turklāt Komisija, jo īpaši ar finansiālu atbalstu, veicina EIR efektīvu piemērošanu, uzlabojot informētību par tā pieejamību un uzsverot nepieciešamību apmācīt praktiķus ar tā izmantošanu saistītajos jautājumos[21]. Tā ir arī izstrādājusi e-pierādījumu digitālās apmaiņas sistēmu (*eEDES*), kas ir IT rīks, ko dalībvalstis var izmantot, lai ātri un droši apmainītos ar EIR digitālā formātā saskaņā ar direktīvā noteiktajām prasībām. Sistēmu var izmantot arī tam, lai no izpildvalsts uz izdevējvalsti nosūtītu elektroniskus pierādījumus un ar tiem saistītos pierādījumus. Komisija 2020. gada 2. decembrī pieņemtajā paziņojumā par tieslietu sistēmu digitalizāciju[22] ir aicinājusi visas dalībvalstis pievienoties *eEDES*, jo ir gaidāms, ka tā vēl vairāk palielinās direktīvas efektivitāti.

Visbeidzot, direktīva būtu jāpapildina ar turpmākiem noteikumiem par elektroniskajiem pierādījumiem[23], ieviešot ātras procedūras, kas atspoguļo elektronisko pierādījumu specifiku un risina steidzamas un pieaugošas praktiķu vajadzības.

[19] Saskaņā ar Komisijas paziņojumā "ES tiesību akti: labāki rezultāti līdz ar labāku piemērošanu" (C/2016/8600) izklāstīto izpildes stratēģiju Komisija prioritāri izmeklē gadījumus, kuros dalībvalstis direktīvas ir transponējušas nepareizi.

[20] 2016. gada 25. janvārī, 2016. gada 18. maijā un 2017. gada 22. jūnijā.

[21] Gaidāmā Eiropas Parlamenta un Padomes regula, ar ko izveido programmu "Tiesiskums".

[22] Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Tieslietu sistēmu digitalizācija Eiropas Savienībā. Iespēju rīkkopa" (COM(2020) 710 final).

[23] Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas elektronisko pierādījumu sniegšanas un saglabāšanas rīkojumiem elektronisko pierādījumu gūšanai krimināllietās (COM(2018) 225 final) un priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko paredz saskaņotus noteikumus juridisko pārstāvju iecelšanai ar mērķi iegūt pierādījumus kriminālprocesā (COM(2018) 226 final).